

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 433/2023-32

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Karin Juhásovou, advokátkou, Húskova 19, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní sp. zn. 39C/685/2015 (od 1. júna 2023 vedenom Mestským súdom Košice pod sp. zn. K2-39C/685/2015) takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní sp. zn. 39C/685/2015 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, základné právo na rodičovskú výchovu a starostlivosť o dieťa podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a právo na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Košice **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. K2-39C/685/2015 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **4 000 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Košice **p o v i n n ý** vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
4. Mestský súd Košice **j e p o v i n n ý** sťažovateľovi nahradiť trovy konania **410,26 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyni do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkové východiská

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 31. augusta 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), základného práva na rodičovskú výchovu a starostlivosť o dieťa podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práva na rešpektovanie rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní sp. zn. 39C/685/2015. Navrhuje prikázať okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov. Žiada o priznanie finančného zadost'učinenia 8 375 eur a náhrady trov konania 410,26 eur.
2. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. III. ÚS 433/2023-16 zo 7. septembra 2023 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.
3. Okresnému súdu bol 24. júla 2015 doručený návrh matky maloletého, aby určil, že sťažovateľ je otcom maloletého (i) a aby rozhodol, že maloletý sa zveruje do osobnej starostlivosti matky, ktorá ho bude zastupovať a spravovať jeho majetok (ii), že sťažovateľ je povinný prispievať na výživu maloletého sumou 250 eur mesačne vždy do 10. dňa v mesiaci vopred k rukám matky (iii), že zameškané výživné je sťažovateľ povinný zaplatiť do rúk navrhovateľky do troch dní od právoplatnosti rozsudku (iv).
4. Rozsudkom okresného súdu z 8. júna 2017 (ďalej len „prvý rozsudok okresného súdu“) bolo určené, že sťažovateľ je otcom maloletého (i) a že maloletý sa zveruje do osobnej starostlivosti navrhovateľky, ktorá je oprávnená ho zastupovať a spravovať jeho záležitosti v bežných veciach (ii), sťažovateľ je povinný prispievať na výživu maloletého 180 eur mesačne od 1. júla 2017 vždy do 20. dňa v mesiaci vopred k rukám navrhovateľky (iii), zaostalé výživné v sume 3 390 eur povoľuje sťažovateľovi splácať v mesačných splátkach po 30 eur popri bežnom výživnom pod následkom straty výhody splátok, pričom splatnosť prvej splátky je 20. 8. 2017 (iv), bol upravený styk otca s maloletým tak, že tento je oprávnený stretávať sa s nim raz v mesiaci na 3 hodiny podľa rozpisu služieb v jeho zamestnaní, pričom do 3 rokov dieťaťa stretnutia sťažovateľa s dieťaťom budú prebiehať za prítomnosti navrhovateľky (v), že navrhovateľka je povinná maloletého pripraviť a zrealizovať so sťažovateľom takto upravený styk (vi), sťažovateľ je povinný zaplatiť trovy štátu v sume 371,92 eur a súdny poplatok v sume 66 eur v mesačných splátkach po 10 eur od právoplatnosti rozsudku pod následkom straty výhody splátok (vii), sťažovateľ je povinný nahradiť trovy konania navrhovateľke v plnej výške (viii), v prevyšujúcej časti návrh zamieta (ix). Proti výrokom III až IX prvého rozsudku okresného súdu sťažovateľ podal odvolanie, o ktorom bolo rozhodnuté uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) z 29. januára 2019 (ďalej len „prvé uznesenie krajského súdu vo veci samej“), ktorým krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu v odvolaní sťažovateľa napadnutých výrokoch a v rozsahu zrušenia vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.
5. Návrh sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia na úpravu styku s maloletým, ktorý bol okresnému súdu doručený 28. februára 2019, bol zamietnutý uznesením okresného súdu

zo 6. marca 2019 (ďalej len „uznesenie okresného súdu o neodkladnom opatrení“), ktorý bol na podklade podaného odvolania sťažovateľom zmenený uznesením krajského súdu z 18. júla 2019 (ďalej len „prvé uznesenie krajského súdu o neodkladnom opatrení“) tak, že bol určený konkrétny styk sťažovateľa s maloletým. Proti uzneseniu krajského súdu bolo navrhovateľkou podané dovolanie, o ktorom bolo rozhodnuté uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 15. júla 2021 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“) tak, že uznesenie krajského bolo zrušené a vec bola vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie. Následne uznesením krajského súdu z 21. septembra 2021 (ďalej len „druhé uznesenie krajského súdu o neodkladnom opatrení“) bolo zmenené uznesenie okresného súdu o neodkladnom opatrení tak, že opätovne bol určený konkrétny styk sťažovateľa s maloletým.

II.

Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ uviedol, že do doručenia ústavnej sťažnosti nebolo právoplatne rozhodnuté o určení výživného na maloletého, o určení dlžného výživného, o úprave styku sťažovateľa s maloletým, o povinnosti zaplatiť súdny poplatok, o trovách konania a trovách štátu. Ak súdne konanie, ktorým sa upravujú rodičovské práva a povinnosti k maloletému dieťaťu, trvá viac ako sedem rokov, ide o mimoriadne neprímeranú dĺžku takéhoto konania.

7. Konanie o úprave práv a povinností k maloletým tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ho nemožno považovať za právne ani skutkovo zložité. Sťažovateľ bol pri dokazovaní plne súčinný. Zároveň si nie je vedomý, že by sám spôsobil nejaký priet'ah v napadnutom konaní. V prípade postupu okresného súdu sťažovateľ uviedol, že v napadnutom konaní došlo k priet'ahom v trvaní viac ako 67 mesiacov, t. j. takmer 6 rokov.

8. Sťažovateľ pociťuje emocionálnu frustráciu, pretože počas siedmich rokov konania prestal maloletý o neho prejavovať záujem. Sťažovateľ chce byť plnohodnotným rodičom, chce sa o maloletého starať a tráviť s ním maximum času. Jeho styk s maloletým sa nerealizuje z dôvodov na strane navrhovateľky, pretože maloletého na stretnutia so sťažovateľom fyzicky ani psychicky nepripravuje a termíny stretnutí sťažovateľa s maloletým už nedodržiava. Priet'ahmi v napadnutom konaní sťažovateľ prichádza o vzácny čas, ktorý mohol stráviť s maloletým a ktorý mu už nikto nevráti.

9. K čl. 41 ods. 4 ústavy sťažovateľ uviedol, že tento článok v sebe inkorporuje viaceré práva, no najmä právo rodičov na starostlivosť a výchovu detí a zároveň aj právo detí na rodičovskú výchovu a starostlivosť. Sťažovateľ tiež poznamenal, že z „*čl. 8 dohovoru vyplýva pre vnútroštátne orgány pozitívny záväzok konať tak, aby umožnili rozvoj preukázaného a existujúceho puta. Mali by prijať všetky vhodné opatrenia, ktoré od nich možno vzhľadom na okolnosti toho-ktorého prípadu rozumne očakávať za účelom umožnenia styku rodiča s dieťaťom (Nuutinen proti Fínsku, rozsudok z 27. júna roku 2000).*“. Sťažovateľ sa domnieva, že je porušované jeho právo na výchovu a starostlivosť o maloletého za súčasného nerešpektovania práva maloletého na udržiavanie pravidelného a rovnocenného styku s oboma rodičmi. Vo vzťahu k maloletému sa sťažovateľ nedopustil žiadneho konania, ktoré by odôvodňovalo jeho nerovnocenné postavenie ako rodiča.

III.

Vyjadrenia účastníkov konania

III.1. Vyjadrenie mestského súdu:

10. Mestský súd okrem chronológie úkonov v napadnutom konaní uviedol nasledujúce skutočnosti:

- napadnuté konanie je možné hodnotiť ako skutkovo náročnejšie z dôvodu nutnosti nariadenia znaleckého dokazovania vzhľadom na jeho predmet konania a tiež z dôvodu rozhodovania o procesným návrhoch a zabezpečovaním listín;

- v postupe okresného súdu došlo k prekážke, keďže napadnuté konanie bolo prerušené uznesením z 9. novembra 2020 (ďalej len „uznesenie o prerušení konania“), ktoré 2. decembra 2020 nadobudlo právoplatnosť;

- na žiadosť sťažovateľa boli odročené pojednávania nariadené na 11. máj 2020, 28. september 2020, 6. apríl 2022 a 12. september 2022, čím sťažovateľ spôsobil preťahy v napadnutom konaní;

- vzhľadom na chronológiu úkonov vykonaných v napadnutom konaní nemožno stanoviť dlhšie obdobia nečinnosti, ale s prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania je nutné konštatovať, že táto je neadekvátna vzhľadom na predmet sporu;

- súdny spis sa opakovane nachádzal na krajskom súde a najvyššom súde. Zároveň došlo k zmene zákonnej sudkyne z dôvodu, že pôvodná zákonná sudkyňa ukončila výkon funkcie odchodom do starobného dôchodku.

III.2. Replika sťažovateľa:

11. Vo svojej replike sťažovateľ uviedol, že znalecké dokazovanie na účel určenia otcovstva k maloletému nemožno považovať za skutkovo náročnejšie, pretože vypracovanie znaleckého posudku v tomto odbore je pomerne bežné a v tejto veci ani nebolo časovo náročné (od nariadenia znaleckého dokazovania do doručenia znaleckého posudku uplynulo približne 3 mesiace). Znaleckým posudkom bolo preukázané otcovstvo sťažovateľa k maloletému dieťaťu, a preto okresnému súdu nebránila žiadna prekážka, aby vo veci vydal rozhodnutie vo veci samej. Zároveň znalecký posudok bol vypracovaný ešte v roku 2016, t. j. takmer pred siedmimi rokmi.

12. V súvislosti s prerušením napadnutého konania do rozhodnutia dovolacieho súdu (od 2. decembra 2020 do 15. júla 2021) sťažovateľ poukázal na mimoriadnu nesústredenosť okresného súdu, keďže už 28. októbra 2019 matka maloletého podala dovolanie proti prvému uzneseniu krajského súdu o neodkladnom opatrení. Okresný súd ale prerušil súdne napadnuté konanie až po viac ako roku od doručenia dovolania zrejme len z dôvodu, že 22. mája 2020 najvyšší súd vrátil súdny spis ako predčasne predložený okresnému súdu na účely odstránenia väd dovolania.

13. V prípade preťahov spôsobených sťažovateľom tento uviedol, že na žiadosť svojej právnej zástupkyne boli odročené pojednávania nariadené na 11. máj 2020, 28. september 2020, 6. apríl 2022 a 12. september 2022 z ospravedlniteľných dôvodov. Ústavný súd uvádza, že šlo o kolízie s iným pojednávaním u právnej zástupkyne sťažovateľa (kolízie s iným pojednávaním u právnej

zástupkyne sťažovateľa, čerpanie dovolenky právnu zástupkyňou sťažovateľa, zdravotné problémy právnej zástupkyne).

14. Argument mestského súdu, že súdny spis sa opakovane nachádzal na krajskom súde a najvyššom súde, podľa názoru sťažovateľa nemôže byť akceptovateľným ospravedlnením vzniknutých prieťahov. V tejto veci súdny spis nebol postupovaný na sudy vyšších inštancií bezdôvodne, ale v dôsledku nesprávnych rozhodnutí okresného súdu, ktorý zatiaľ nedokázal vydať meritórne rozhodnutie, ktoré by nemuselo byť reparaované súdom vyššej inštancie.

15. K zmene zákonnej sudkyne sťažovateľ poznamenal, že táto skutočnosť nemôže byť akceptovateľným ospravedlnením vzniknutých prieťahov. Okresný súd musel mať vedomosť o veku pôvodnej zákonnej sudkyne a disponoval dostatočným počtom sudcov, ktorí mohli pôvodnú zákonnú sudkyňu nahradiť bez toho, aby v napadnutom konaní vznikali prieťahy.

16. Sťažovateľ tiež konštatoval, že vykonávanie úkonov zo strany okresného súdu ešte neznamená, že tieto boli vykonané efektívne a účelne tak, aby bolo možné vec právoplatne čo najrýchlejšie ukončiť. Podľa názoru sťažovateľa bolo mnoho úkonov okresného súdu vykonaných neúčelne a neefektívne. V tejto súvislosti poukázal na opakované vrátenie súdneho spisu okresnému súdu zo strany nadriadeného súdu z dôvodu jeho predčasného predloženia (bližšie k tomu pozri bod 37), čo svedčí o jeho mimoriadnej nesústredenosti.

17. Po podaní ústavnej sťažnosti sa uskutočnili pojednávania 26. septembra 2022 a 24. októbra 2022, na ktorom bol vyhlásený druhý rozsudok vo veci samej, proti ktorému obaja rodičia maloletého podali odvolanie. Uznesením krajského súdu z 20. júna 2023 (ďalej len „druhé uznesenie krajského súdu vo veci samej“) krajský súd vec vrátil okresnému súdu ako predčasne predloženú a odvtedy okresný súd nenariadil žiadne pojednávanie.

18. Z chronológie úkonov vykonaných v napadnutom konaní podľa sťažovateľa vyplývajú enormné prieťahy v napadnutom konaní, ktoré boli spôsobené vecne nesprávnymi rozhodnutiami okresného súdu, ktoré následne boli reparaované v odvolacom alebo dovolacom konaní v spojení s už uvedenými neefektívnymi a neúčelnými úkonmi okresného súdu. V čase začatia napadnutého konania maloletý mal 2 mesiace, pričom k dnešnému dňu je maloletý približne vo veku 8 rokov a 5 mesiacov. Podľa sťažovateľa je nesporné, že neúmerná dĺžka napadnutého konania ukrátila *„sťažovateľa o približne polovicu času maloletosti jeho jediného dieťaťa, teda o polovicu jeho detstva, kedy sa nemohol podieľať na jeho výchove a starostlivosti“*.

19. Keďže od podania ústavnej sťažnosti došlo k ďalším zbytočným prieťahom v dĺžke 12 mesiacov, sťažovateľ žiadal, aby mu ústavný súd priznal finančné zadosťučinenie v sume 9 875 eur.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

IV.1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru:

20. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote,

preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne.

21. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

22. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložit'osť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre s'ťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07).

23. Predmet napadnutého konania možno považovať za štandardný, nijako sa nevymykajúci bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Z tohto dôvodu ústavný súd nepovažuje prerokúvanú vec za právne a skutkovo zložitú. Napokon skutočnosť, že by táto vec bola právne zložitá, netvrdil ani mestský súd. Pokiaľ však ide o faktickú (skutkovú) zložit'osť veci, táto ovplyvňovala priebeh napadnutého konania približne 3 mesiace (od nariadenia znaleckého dokazovania uznesením okresného súdu zo 7. septembra 2016 do 2. decembra 2016, keď bol okresnému súdu doručený znalecký posudok). Znalecký posudok bol vypracovaný už pred 7 rokmi. Ani prípadná právna a faktická (skutková) zložit'osť veci nemôže žiadnym spôsobom ospravedlniť doterajšiu neúmernú dĺžku napadnutého konania, ktoré nie je dosiaľ právoplatne skončené.

24. Správanie strany sporu je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom. Z vyžiadaného súdneho spisu ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti, ktoré by signalizovali nedostatočnú aktivitu či súčinnosť zo strany s'ťažovateľa.

25. Ústavný súd sa stotožňuje s konštatovaním s'ťažovateľa, že pojednávania nariadené na 11. máj 2020, 28. september 2020, 6. apríl 2022 a 12. september 2022 boli odročené z ospravedlniteľných dôvodov. Nemôže však neprihliadnuť na túto skutočnosť pri určení výšky finančného zadosťučinenia, keďže odročením týchto pojednávaní došlo k predĺženiu napadnutého konania.

26. Ústavný súd tiež pripomína svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej využitie možností daných účastníkom konania zákonom (v tejto veci podanie návrhu na oslobodenie od súdnych poplatkov a na nariadenie neodkladného opatrenia, odvolanie proti uzneseniu okresného súdu o neodkladnom opatrení a proti prvému aj druhému rozsudku okresného súdu) spôsobuje síce predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné priet'ahy (napr. I. ÚS 31/01). Využitím svojich práv s'ťažovateľ teda neprispel svojím správaním k zbytočným priet'ahom v tejto veci. S'ťažovateľ si však musel byť vedomý, že tým prirodzene dochádza k oddialeniu právoplatného skončenia veci. Ústavný súd aj na túto skutočnosť prihliadol pri určení výšky finančného zadosťučinenia s'ťažovateľovi.

27. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

28. Ústavný súd poznamenáva, že v napadnutom konaní bolo právoplatne rozhodnuté o určení, že sťažovateľ je otcom maloletého a o zverení maloletého do osobnej starostlivosti matky, vrátane zastupovania maloletého matkou v bežných veciach. Pri posudzovaní napadnutého konania v jeho zvyšnej časti, ktorá nebola doteraz právoplatne rozhodnutá, ústavný súd vychádzal z kritéria výnimočnej rýchlosti požadovanej v prípadoch konaní o rodičovských právach, medzi ktoré nepochybne patrí aj konanie o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností, úpravu styku a určenie výživného na maloleté dieťa. Ústavný súd v rámci svojej rozhodovacej činnosti hodnotil a prisúdil význam plynutia lehoty vo vývoji dieťaťa z hľadiska budovania citových väzieb k osobám, v ktorých výchove a starostlivosti sa nachádza, ako aj k osobám, s ktorými je alebo nie je v pravidelnom kontakte (pozri II. ÚS 35/01). Judikatúra ústavného súdu tak zdôrazňuje špecifickú povahu konaní, týkajúcich sa rodičovských práv, vyžadujúcich si prístup s osobitnou starostlivosťou (napr. III. ÚS 254/2015).

29. Ústavný súd opätovne konštatuje, že napadnuté konanie nie je v celom rozsahu právoplatne skončené ani po viac ako 8 rokoch od podania návrhu, čo vzhľadom na jeho predmet ústavný súd považuje za neakceptovateľné z ústavnoprávneho hľadiska.

30. Ústavný súd neidentifikoval nečinnosť okresného súdu tak, ako to tvrdil sťažovateľ, od začatia napadnutého konania do 27. júna 2016, keď sa vykonalo pojednávanie, ktoré bol odročené na účely nariadenia znaleckého dokazovania (11 mesiacov). V prvom rade ústavný súd uvádza, že 24. júla 2015 matka maloletého podala návrh na miestne nepríslušný Okresný súd Košice-okolie, ktorý bol postúpený okresnému súdu až 4. novembra 2015. Následne sťažovateľ 21. decembra 2015 doručil návrh na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Z tohto dôvodu okresný súd lustroval jeho majetkové pomery a uznesením z 21. marca 2016 rozhodol, že sťažovateľ je oslobodený od platenia súdnych poplatkov. V apríli 2016 okresný súd nariadil pojednávanie na 27. jún 2016, ktoré sa vykonalo a ktoré bol odročené na účely nariadenia znaleckého dokazovania.

31. Okresný súd tiež nebol nečinný v období od 16. novembra 2016, keď bol vyhotovený znalecký posudok, do 8. júna 2017 (7 mesiacov), keď bol vyhlásený prvý rozsudok okresného súdu. Podľa názoru sťažovateľa okresný súd bol nečinný aj následné obdobie, t. j. od podania odvolania proti prvému rozsudku okresného súdu (9. august 2017) do vydania prvého uznesenia krajského súdu. Ani s týmto konštatovaním sťažovateľa sa ústavný súd nestotožňuje, pretože z vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že v rozumných časových rámcoch okresný súd vykonával úkony súvisiace s odvolaním podaným sťažovateľom a následne predložil súdny spis nadriadenému súdu. Zároveň ústavný súd považuje za nesprávne tvrdenie sťažovateľa o nečinnosti okresného súdu v období, keď v tejto veci rozhodoval krajský súd ako súd odvolací alebo najvyšší súd ako súd dovolací.

32. Ústavný súd sa taktiež nestotožňuje s konštatovaním sťažovateľa o nariadení neodkladného opatrenia, o ktorom malo byť právoplatne rozhodnuté až po cca 32 mesiacoch po jeho podaní návrhu. Prvým uznesením krajského súdu o neodkladnom opatrení bol určený konkrétny styk sťažovateľa s maloletým (na úpravu ktorého okresný súd rezignoval) a po jeho doručení účastníkom konania bolo právoplatné a vykonateľné až do doručenia uznesenia najvyššieho súdu, ktorým bolo zrušené z procesných dôvodov. Najvyšší súd uviedol, že krajský súd rozhodol o odvolaní sťažovateľa 18. júla 2019, ale návrh na nariadenie neodkladného opatrenia a odvolanie sťažovateľa

boli doručené na vyjadrenie matke maloletého až 19. júla 2019. Matke maloletého preto nebola poskytnutá lehota na vyjadrenie sa a tiež jej nebola daná možnosť oboznámiť sa s obsahom podaného odvolania i samotným návrhom na nariadenie neodkladného opatrenia. Dĺžku dovolacieho konania možno preto pričítať na ťarchu krajského súdu, ktorého postup ale sťažovateľ opäť nenamietal v petite ústavnej sťažnosti. Následne druhým uznesením krajského súdu o neodkladnom opatrení opätovne bol určený konkrétny styk sťažovateľa s maloletým, ktorý po jeho doručení účastníkom konania je dosiaľ právoplatný a vykonateľný. Dané tvrdenie sťažovateľa evokuje skutočnosť, že o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia sa rozhodovalo skoro 3 roky, čo vzhľadom na už uvedené skutočnosti možno považovať za nesprávne sformulovanú námietku.

33. Ústavný súd ale poukazuje na neefektívnu činnosť okresného súdu, ktorú potvrdzuje prvé uznesenie krajského súdu vo veci samej, ktorým boli zrušené odvolaním napadnuté výroky prvého rozsudku okresného súdu (o určení výživného, dlžnom výživnom, úprave styku sťažovateľa s maloletým, trovách štátu, povinnosti sťažovateľa zaplatiť súdny poplatok, zamietnutí návrhu v prevyšujúcej časti a trovách konania). Krajský súd poukázal na závažné vady prvého rozsudku okresného súdu, ktorý v prevažnej miere považoval za zmätočný, nedostatočne, resp. vôbec neodôvodnený, keďže v ňom absentujú akékoľvek právne úvahy okresného súdu týkajúce sa jednotlivých výrokov. Krajský súd podotkol, že *„právnym posúdením veci nie je citácia právnych predpisov (ustanovení zákona), ale výklad o tom, z ktorých ustanovení zákona alebo iného právneho predpisu sud vychádzal (prečo pod tieto ustanovenia podriadil zistený skutkový stav) a ako ho prípadne vyložil a výklad o tom, že aké majú účastníci na základe zisteného skutkového (skutočného) stavu podľa týchto ustanovení k predmetu konania práva a povinnosti a ako bola preto vec rozhodnutá...“*.

34. Krajský súd poukázal na rozpor výroku o určení výživného s výrokom o zameškanom výživnom, keďže ak k nie je určené bežné výživné v určitom konkrétnom období, nemôže logicky vzniknúť ani zameškane výživné. Zároveň výrok o začatí plnenia vyživovacej povinnosti bol v rozpore s § 77 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Krajský súd tiež konštatoval nedostatočne vykonané dokazovanie v prípade výroku o určení výživného a výrok o zameškanom nezodpovedal správne ustáleniu zameškaného výživného v uvedenom období. Záver o zmätočnosti z dôvodu jeho neurčitosti a nevykonateľnosti krajský súd prijal aj vo vzťahu k výroku o úprave styku sťažovateľa s maloletým, ktorý nie je ani spôsobilým podkladom (titulom) pre prípadný výkon súdneho rozhodnutia. Okresný súd nevykonával žiadne relevantné dokazovanie na preukázanie vhodnosti konkrétnej úpravy styku sťažovateľa s maloletým. Zároveň výrok, ktorým sa upravil styk sťažovateľa s maloletým, zjavne nespĺňa atribút určitosti a vykonateľnosti, pretože nie sú jasne formulované práva a povinnosti v konkrétnom čase a mieste oprávneného (otca) a povinnej (matky), leda takýto výrok nie je ani spôsobilým podkladom (titulom) pre prípadný výkon súdneho rozhodnutia. Podľa krajského súdu odôvodnenie výroku o povinnosti sťažovateľa nahradiť trovy štátu vzniknuté v dôsledku znaleckého dokazovania (a teda aj právne posúdenie) je nesprávne, ak okresný súd poukázal na to, že existenciu napadnutého konania zaviniť svojím správaním, ak sa sťažovateľ nedostavil na matriku na účely určenia otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov maloletého. Takáto úvaha okresného súdu je nesprávna, ak sťažovateľ mal odôvodnené pochybnosti o svojom otcovstve. Okresný súd tiež zjavne pozabudol na skutočnosť, že sťažovateľa oslobodil

od platenia súdneho poplatku, a preto je daný výrok aj zmätočný. Napokon okresný súd zahrnul do výroku o náhrade trov štátu aj povinnosť sťažovateľa zaplatiť súdny poplatok za podanie návrhu napriek tomu, že tento už bol zaplatený matkou, čím duplicitne spoplatnil napadnuté konanie.

35. Ústavný súd poukazuje aj na opakovanú nehospodárnu činnosť okresného súdu, keď krajský súd vrátil súdny spis okresnému súdu ako predčasne predložený 12. decembra 2017 a 20. júna 2023 (na krajský súd bol súdny spis predložený 6. decembra 2017, resp. 29. marca 2023) kvôli nedoručeniu prvého rozsudku okresného súdu a tiež z dôvodu, že v druhom rozsudku okresného súdu krajský súd identifikoval absenciu výroku o úprave styku sťažovateľa s maloletým, ktorá by zodpovedala zákonnej úprave (na túto skutočnosť tiež sťažovateľ poukázal, čo podľa neho svedčí o mimoriadnej nekoncentrovanosti až neodbornosti okresného súdu). V rámci dovolacieho konania najvyšší súd vrátil súdny spis okresnému súdu ako predčasne predložený 28. septembra 2020 (na najvyšší súd bol súdny spis predložený 22. mája 2020) z dôvodu odstránenia väd splnomocnení na zastupovanie rodičov maloletého právnymi zástupcami.

36. Ústavný súd vzhladol nehospodárnu činnosť okresného súdu aj v prípade uznesení zo 7. mája 2019 (uloženie povinnosti sťažovateľovi zaplatiť súdne poplatky) napriek tomu, že okresným súdom bolo sťažovateľovi priznané oslobodenie od platenia súdnych poplatkov už uznesením z 10. marca 2016, ktoré na podklade sťažovateľovej sťažnosti okresný súd zrušil uznesením z 20. júna 2016. Tieto úkony okresného súdu mali za následok, že sa zbytočne oneskorilo predloženie súdneho spisu krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní proti uzneseniu okresného súdu o neodkladnom opatrení. Zároveň uznesenie o prerušení konania sa ukázalo byť neúčinným, keďže po jeho právoplatnosti okresný súd vykonával úkony súvisiace s odstraňovaním vady dovolacieho konania.

37. Ústavný súd odkazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej k zbytočným priet'ahom v súdnom konaní nemusí dochádzať len nekonaním príslušného súdu, ale aj takou jeho činnosťou, ktorá nesmeruje k odstráneniu právnej neistoty účastníkov súdneho konania. Aj neefektívna a nesústredená činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. IV. ÚS 164/03, IV. ÚS 121/04, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 380/08, I. ÚS 158/2010).

38. Vo vzťahu k obrane mestského súdu, ktorý v tejto veci poukázal zmenu zákonnej sudkyne, ústavný súd odkazuje na svoju ustálenú judikatúru (III. ÚS 14/00), podľa ktorej personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (m. m. I. ÚS 55/02, IV. ÚS 84/02).

39. Ústavný súd teda konštatuje, že celková dĺžka napadnutého konania bola ovplyvnená neefektívnou a nesústredenou činnosťou okresného súdu. Okresný súd vo veci sťažovateľa nezvolil procesný postup smerujúci k rýchlemu skončeniu konania. Na základe už uvedených skutočností ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

IV.2. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a práva podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru:

40. Ústava pojem „súkromný a rodinný život“ bližšie nedefinuje. Keďže základné práva a slobody podľa ústavy je potrebné vykladať a uplatňovať v zmysle a duchu medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách (PL. ÚS 5/93, PL. ÚS 15/98), ústavný súd pri vymedzení obsahu uvedených pojmov prihliadal aj na príslušnú judikatúru ESĽP týkajúcu sa predovšetkým čl. 8 dohovoru, ktorého porušenie postupom okresného súdu v napadnutom konaní sťažovateľ taktiež namieta.

41. Spolužitie rodičov a detí je základným prvkom rodinného života (Bronda proti Taliansku, rozsudok z 9. 6. 1998, č. 22430/93, bod 51) a ESĽP posudzuje existenciu rodiny ako otázku faktickú, záležiacu „na skutočnej existencii blízkych osobných väzieb v praxi“ (K. a T. proti Fínsku, č. 25702/94, bod 150). Ochrana súkromného života musí do istej miery zahŕňať právo jednotlivca nadväzovať a rozvíjať vzťahy so svojimi blízkymi a vonkajším svetom (rozsudok Niemietz zo 16. 12. 1992, bod 29).

42. Nedostatočná rýchlosť postupu štátnych orgánov v konaní o úprave práv a povinností k deťom, najmä však čo sa týka otázky zverenia do starostlivosti a úpravy styku rodičov k deťom, môže okrem vyslovenia porušenia práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vyústiť aj do porušenia práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života (Bergmann proti Českej republike z 27. 10. 2011, bod 62, Koudelka proti Českej republike z 20. 7. 2006, bod 68, Voleský proti Českej republike z 29. 6. 2004, bod 107 a pod.).

43. Nesplnenie pozitívneho záväzku štátu a jeho orgánov vrátane všeobecných súdov zabezpečiť, resp. poskytnúť účinnú ochranu práv a slobôd jednotlivcov v primeranej lehote, možno považovať aj za neoprávnený zásah do rodinného života vtedy, ak je nepochybné, že v dôsledku nedostatku existencie meritórneho rozhodnutia sa zhoršuje postavenie dotknutého rodiča v tom zmysle, že rozvíjanie, resp. obnova vzťahu dotknutého rodiča s jeho dieťaťom je v súvislosti s uplynutím času podstatne sťažená (m. m. III. ÚS 351/2014, tiež II. ÚS 566/2016).

44. Vychádzajúc zo záverov uvedených v časti IV.1 tohto nálezu, odôvodňujúcich záver o ústavnej neudržateľnosti postupu okresného súdu v napadnutom konaní, dĺžka trvania právnej neistoty sťažovateľa v okolnostiach prípadu v spojitosti s obmedzenou možnosťou styku otca s maloletým (upraveným len neodkladným opatrením) zasiahla do jeho práva na starostlivosť o maloletého a jeho výchovu a na rodinný život v miere, ktorá odôvodňuje vyslovenie porušenia práv podľa čl. 41 ods. 4 ústavy a čl. 8 ods. 1 dohovoru, pričom následky takéhoto zásahu sú nevratné a ťažko reparovateľné (bod 1 výroku nálezu).

45. S ohľadom na vyhovenie ústavnej sťažnosti, ako aj vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu v celom jeho predmete právoplatne skončené, prikázal podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ústavný súd mestskému súdu, aby v ňom konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Finančné zadosťučinenie a náhrada trov

46. Sťažovateľ žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia, keďže v napadnutom konaní sa viac ako 7 rokov nevie domôcť právoplatného meritórneho rozhodnutia, z čoho je psychicky vyčerpaný. Sťažovateľ sa dlhodobo nachádza v stave právnej neistoty najmä vzhľadom na stále neurčenú výšku bežného a zameškaného výživného na maloletého, čo ho limituje pri všetkých ekonomických rozhodnutiach. V dôsledku neúmernej dĺžky napadnutého konania sťažovateľ prišiel o šancu vybudovať si s maloletým plnohodnotný vzťah v čase, keď ho maloletý chcel spoznať a bol na neho zvedavý. Momentálne maloletý sťažovateľa odmieta a považuje ho za cudziu osobu. Sťažovateľ je tak postavený do role menejcenného rodiča, keďže je ukrátený o možnosť tráviť s maloletým rovnaký čas ako jeho matka.

47. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

48. Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení jeho výšky ústavný súd musí zohľadniť konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä dĺžku danej veci, povahu a rozsah práv sťažovateľa, ktoré boli porušené, predmet konania a jeho význam pre sťažovateľ. Zároveň ústavný súd prihliadol aj na neodkladné opatrenie, ktorým bol určený styk sťažovateľa s maloletým. V neposlednom rade ústavný súd prihliadol aj na skutočnosti uvedené v bode 25 a 26.

49. Na základe komplexného posúdenia spomínaných kritérií dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade je spravodlivé a konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci primerané priznanie finančného zadosťučinenia 4 000 eur podľa § 123 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň nevyhovел časti ústavnej sťažnosti, v ktorej sťažovateľ žiadal priznať finančné zadosťučinenie nad ústavným súdom priznanú sumu (bod 5 výroku tohto nálezu).

50. Pri výpočte trov právneho konania ústavný súd vychádzal z ustanovení vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 zodpovedá sume 193,83 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky, ktorá je vo výške 1 163 eur). Sadzba za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý priznaný úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 je v sume 11,63 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky).

51. Ústavný súd uvádza, že sťažovateľovi by patrila náhrada trov konania pred ústavným súdom v celkovej sume 410,92 eur za 2 úkony právnej pomoci vykonané v roku 2022, t. j. prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom [§ 13a ods. 1 písm. a) vyhlášky] a písomné podanie ústavnej sťažnosti [§ 13a ods. 1 písm. c) vyhlášky], dvakrát paušálnu náhradu hotových

výdavkov v roku 2022. Ústavný súd však priznal právnej zástupkyňi sťažovateľa náhradu trov konania pred ústavným súdom v sume 410,26 eur podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde, t. j. vo výške, ktorú sama uviedla v ústavnej sťažnosti (bod 4 výroku tohto nálezu). Ústavný súd nepriznal sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia za repliku, keďže v nej výslovne uviedol, že okrem finančného zadosťučinenia trvá na petite, ktorý uviedol v ústavnej sťažnosti. Z týchto dôvodov ústavný súd je toho názoru, že tento úkon právnej služby si sťažovateľ neuplatnil.

52. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. decembra 2023

Robert Šorl
predseda senátu